

1576.

SPRAWOZDANIE

SZPITALA BONIFRATRÓW

W KRAKOWIE

i tymczasowo utworzonego przy nim

Oddziału dla chorób zakaźnych

w czasie od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1894 r.

W KRAKOWIE,

W Drukarni «CZASU» FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI

pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

NAKŁADEM BRACI MIŁOSIERDZIA NA KAZIMIERZU.

1895.

CHOROBA

	Pozostało z końcem 1893 r.	Przyjęto w r. 1894	Razem	Wyszło	Umarło	Pozostało w leczeniu 1895 r.
Z przeniesienia	14	442	456	355	92	9
IX. Choroby układu nerwowego.						
Postrzał	—	2	2	2	—	—
Krwotok mózgowy	—	2	2	1	1	—
Zator mózgu	—	1	1	1	—	—
Zapalenie chroniczne rdzenia pacierzowego	1	2	3	3	—	—
Padaczka	—	1	1	1	—	—
Szałenstwo	—	1	1	1	—	—
Zaduma	—	2	2	2	—	—
Obłąd opileczy	—	13	13	10	3	—
X. Choroby szpiku kostnego.						
Zapalenie szpiku kostnego	—	1	1	1	—	—
XI. Choroby weneryczne.						
Stulejka	—	4	4	4	—	—
Rzeczączka bez powikłań	—	13	13	13	—	—
„ z powikłaniami	—	6	6	4	—	2
Wrzód miękki	—	24	24	23	—	1
„ twardy	—	4	4	4	—	—
Kiła drugorzędna	—	12	12	12	—	—
„ mózgu	—	2	2	2	—	—
„ układu kostnego	1	—	1	1	—	—
XII. Choroby skóry i tkanki podskórnej.						
Ropień	1	10	11	10	—	1
Wyprysk chroniczny	1	1	2	2	—	—
Wrzody żylakowe podudzia	—	2	2	2	—	—
Zapalenie tkanki podskórnej	1	4	5	5	—	—
Oparzenie	—	4	4	3	—	1
Świerzb	3	9	12	12	—	—
Świerzbączka	—	1	1	1	—	—
Łuszczyca	—	1	1	1	—	—
Liszaj	—	4	4	4	—	—
Sicosis	—	1	1	1	—	—
Pecherzyca	—	2	2	2	—	—
Anthrax	—	1	1	—	—	1
Słoniowatość	—	1	1	1	—	—
XIII. Nowotwory.						
Kościomięsak	—	1	1	1	—	—
Rak czaszki	1	—	1	1	—	—
„ na wardze	—	1	1	1	—	—
Gruczołak	—	2	2	2	—	—
XIV. Choroby oczu.						
Jaglica	—	1	1	1	—	—
Zapalenie spojówek pryszczkowe	1	5	6	5	—	1
Katar spojówek	—	1	1	1	—	—
XV. Choroby uszu.						
Zapalenie ucha środkowego	—	2	2	2	—	—
XVI. Uszkodzenia i zranienia.						
Ciało obce w stopie	—	2	2	2	—	—
Stłuczenie	—	12	12	12	—	—
Rany cięte	—	4	4	3	1	—
Zwichnięcie stawów	—	2	2	2	—	—
Złamanie kości	—	1	1	1	—	—
XVII. Bez rozpoznania.						
W stanie konania	—	4	4	—	4	—
Obserwacya	—	18	18	18	—	—
XVIII. Poronienia.						
Poronienie u cholerycznych	—	1	1	—	1	—
Razem	24	630	654	536	102	16
		654			654	

Liczba dni wynosi 9344, przeto na jednego chorego wypadła w przecięciu 14:28 dni leczenia, — Na 545 chorych, po wyłączeniu 109 chorych cholerycznych, zmarło 36, co czyni 6:6% śmiertelności.

Dr R. Trzebiecki,

Docent Uniw. Jagiellońskiego,
operator szpitala.

Dr Jan Busek,

fizyk szpitala.

Dr A. Filimowski,

ordynaryusz szpitala.

a. Wykaz co do rodzaju chorób:

CHOROBA	Pozostało z końcem 1893 r.	Przyjęto w r. 1894	Razem	Wyszło	Umarło	Pozostałe w leżeniu 1895 r.
I. Choroby ogólne i choroby pochodzące z przemiany materji.						
Uwiad starczy	—	3	3	2	1	—
Niedokrewność	—	2	2	2	—	—
Otyłość ogólna	—	1	1	1	—	—
Gościec stawowy ostry i przewlekły	—	12	12	12	—	—
„ „ mięśniowy	—	2	2	2	—	—
Gicht	—	1	1	1	—	—
II. Choroby zakaźne.						
Dur brzuszny	—	11	11	7	3	1
„ wysypkowy	—	1	1	1	—	—
Cholera azjatycka	—	109	109	43	66	—
Ospa prawdziwa	—	1	1	1	—	—
Róża	—	7	7	7	—	—
Czerwonka	—	2	2	2	—	—
Zimnica	3	51	54	53	—	1
Błonica	—	1	1	1	—	—
Zapalenie opon mózgo-rdzeniowych	—	2	2	1	1	—
Promienica	—	1	1	1	—	—
III. Gruźlica.						
Gruźlica płuc	3	30	33	24	9	—
„ układu kostnego	1	6	7	5	—	2
„ skóry	—	3	3	3	—	—
„ stawów	—	2	2	2	—	—
Ropień zimny	—	1	1	1	—	—
Gruźlicze zwyrodnienia gruczołów limfat.	—	6	6	6	—	—
IV. Choroby narządu oddechania.						
Nieżyt ostry krtani	—	1	1	1	—	—
„ oskrzelowy ostry i chroniczny	2	23	25	25	—	—
Zapalenie płuc i opłucnej	1	33	34	31	3	—
Rozedma płuc	2	16	18	11	2	5
V. Choroby narządu krążenia.						
Zwężenie i niedomykalność zastawki dwukoncz.	—	3	3	3	—	—
Krwawnice	—	4	4	4	—	—
VI. Choroby narządu trawienia.						
Zapalenie gardła	—	5	5	5	—	—
Przerost migdałów	—	2	2	2	—	—
Nieżyt żołądka ostry i przewlekły	—	12	12	12	—	—
„ kiszek	—	16	16	16	—	—
„ żołądka i kiszek	—	44	44	41	3	—
„ żołądkowo-dwunastnicowy z żółtaczką	1	—	1	1	—	—
Wrzód żołądka	—	2	2	1	1	—
Nerwice żołądka	—	1	1	1	—	—
Niedowład kiszek	—	5	5	5	—	—
Zapalenie około wyrostka robaczkowego	—	1	1	1	—	—
Przepuklina pachwinowa wolna	—	2	2	2	—	—
Przepuklina uwięzniona	—	3	3	3	—	—
Przetoka odbytnicy	—	4	4	4	—	—
Żółtaczka u noworodków	—	1	1	1	—	—
Tasiemiec	—	1	1	1	—	—
VII. Choroby wątroby.						
Zapalenie chroniczne wątroby	—	1	1	1	—	—
VIII. Choroby narządów moczowych.						
Zapalenie nerek chroniczne i ostre	1	7	8	5	3	—
Do przeniesienia	14	442	456	355	92	9

b Co do narodowości i religii:

NAZWA KRAJÓW	Z roku 1893 pozostało	Przyjęto w r. 1894	Między tymi było						Wyszło	Umarło	Pozostaje w le- czeniu na rok 1895.
			Katolik.	Armen. Katolik.	Grek. Katolik.	Szyma- nyków	Profe- santów	Izraelit.			
Z Bukowiny	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
" Czech	—	7	6	—	—	—	1	—	7	—	—
" Galicyi	22	571	526	2	—	—	1	42	480	97	16
" Górnej Austrii	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
" Dolnej Austrii	—	3	3	—	—	—	—	—	3	1	—
" Morawy	1	7	7	—	—	—	—	—	8	—	—
" Prus	—	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—
" Rosyi	1	31	28	—	1	1	—	1	29	3	—
" Szlązka austriackiego	—	2	1	—	—	—	1	—	1	1	—
" Węgier	—	4	3	—	—	—	1	—	4	—	—
Razem	24	630	579	2	1	1	4	43	536	102	16
	654					630				654	

c. Co do stanu i zatrudnienia:

	Z r. 1893 pozostało	Przyjęto	Wyszło	Umarło	Pozostaje na r. 1895		Z r. 1893 pozostało	Przyjęto	Wyszło	Umarło	Pozostaje na r. 1895
Bandażystów	—	1	1	—	—	Z przeniesienia	9	182	157	30	4
Blacharzy	—	4	3	—	1	Prawników	—	2	2	—	—
Ceglarzy	—	4	4	—	—	Prywatnych	—	1	1	—	—
Cieśli	—	1	1	—	—	Profesorów gimnazjaln.	—	2	2	—	—
Chłopców do 7 lat	1	12	7	6	—	Rekawiczników	—	1	1	—	—
Duchownych świeckich	—	7	7	—	—	Rzeźbiarzy	—	2	2	—	—
Duchownych zakonnych	—	4	4	—	—	Rzeźników	—	5	5	—	—
Druciarzy	—	2	2	—	—	Rymarzy	—	1	1	—	—
Dziewcząt do 7 lat	14	7	7	—	—	Ślusarzy	—	8	8	—	—
Ekonomów	—	1	1	—	—	Śluzących męzkich	2	30	28	—	4
Fortepianistów	—	1	1	—	—	" magistrack.	—	2	2	—	—
Geometrów	—	1	1	—	—	" żeńskich	—	32	26	6	—
Górników	—	1	1	—	—	Studentów	1	4	5	—	—
Handlarzy	—	1	1	—	—	Strażaków akcyzowych	1	49	49	1	—
Handlarek	—	5	1	4	—	" pożarnych	1	5	6	—	—
Introligatorów	—	7	5	1	1	Stróżów	—	4	2	2	—
Kaflarzy	—	3	3	—	—	Stróżek	—	1	—	1	—
Kamieniarzy	—	3	2	1	—	Subjektów handlowych	—	14	14	—	—
Kapeluszników	1	1	2	—	—	Stolarzy	—	23	20	2	1
Kelnerów	—	1	—	1	—	Szczotkarzy	—	4	3	—	1
Kominiarzy	—	6	4	2	—	Szewców	1	20	19	—	2
Koszykarzy	—	3	3	—	—	Szwaczek	—	8	5	3	—
Kowali	—	1	1	—	—	Tapicerów	—	4	4	—	—
Krawców	3	37	38	2	—	Tkaczów	—	1	1	—	—
Kucharzy	—	2	2	—	—	Uczniów szkół normal.	—	4	3	1	—
Kucharek	—	1	—	1	—	Uczennice szkoły	—	1	—	1	—
Kuśnierzy	—	2	1	—	1	Urzędników akcyzow.	—	2	—	2	—
Lakierników	—	1	1	—	—	" c. k.	—	2	2	—	—
Leśniczych	1	1	2	—	—	" kolejow.	—	2	2	—	—
Malarzy	—	5	5	—	—	" prywatn.	—	4	4	—	—
Mamek	—	1	1	—	—	Wieśniaków	—	4	4	—	—
Młynarzy	—	1	1	—	—	Właścicieli dóbr	—	3	3	—	—
Murarzy	1	15	13	2	1	Wyrobników	9	123	107	21	4
Nauczycieli	—	3	3	—	—	Wyrobnic	—	45	18	27	—
Ogrodników	1	2	3	—	—	Wóźniców	—	15	13	2	—
Odlewaczy żelaza	—	5	5	—	—	Zegarmistrzów	—	2	2	—	—
Piekarzy	—	17	15	2	—	Złotników	—	2	1	1	—
Piłnikarzy	—	1	1	—	—	Żebraków	—	7	5	2	—
Posługaczy	—	2	1	1	—	Żebraczek	—	4	4	—	—
Portyerów	—	1	1	—	—	Żołnierzy	—	1	1	—	—
Powroźników	1	1	2	—	—	Zon urzędników	—	4	4	—	—
Do przeniesienia	9	182	157	30	4	Razem	24	630	536	102	16
	191			191			654			654	

Z powyższego sprawozdania widzimy, że miasto nasze w roku ubiegłym powtórnie zostało nawiedzone przez cholere azyatycką a to w wyższym znacznie stopniu, niż w roku 1892. Z liczby 109 zapadłych na tę chorobę, których umieszczono w lazarecie, tymczasowo urządzonym przy szpitalu Bonifratrów, zmarło 66. Ten wielki procent śmiertelności u dotkniętych na cholere tłumaczyć należy tem, że nie mniej niż 33 chorych przywieziono do lazaretu przeważnie już w stanie konania. Pożałowania godnymi są fakta, że ludzie złej woli starali się rozsiewać wieści, iż lekarze ofiary choleryczne trują, i że czyn ten barbarzyński praktykuje się nawet i w lazarecie. Dlatego też w wielu wypadkach zasląbnienia na cholere, szczególnie u rodzin uboższych, starano się chorobę troskliwie ukrywać, usuwając zarazem w pierwszych dniach choroby, wszelkie przedmioty ruchome, jako to meble, bieliznę, suknie i t. p., skutkiem czego epidemie nierozważnie rozwlekano po mieście i okolicy. Dopiero wówczas, kiedy chory już walczył ze śmiercią i kiedy ratunek już był niemożliwy, wzywano pomocy lekarskiej, lub chorego oddawano do lazaretu, gdzie rychło potem umierał. Z 76 cholerycznych, których w porę w lazarecie umieszczono, 43 zostało uleczonych a 33 umarło. Pomyślny ten rezultat leczenia cholerycznych dowodzi o najmożliwiej troskliwej opiece dla tychże, a równocześnie potępia karygodną lekkomyślność tych, którzy lekarzy i Braci zakonu podawali w podejrzenie o nieludzkosc.

Jak w latach 1892 i 1893 świetna komisya sanitarna naszego miasta i w roku ubiegłym rozwinęła największą baczność i niezmordowaną czynność nad zwalczaniem epidemii. Zarówno Jaśnie Wielmożny p. delegat Laskowski i prezydent miasta Jaśnie Wielmożny p. Friedlein nieustannie odwiedzali lazaret choleryczny, dowiadując się z wielką dokładnością o sposobie opieki i obchodzenia się z chorymi, jako też o potrzebach lazaretu cholerycznego, dostarczając bezwzględnej pomocy, gdzie takowa okazała się konieczną. Wspomnieć dalej wypada pochwały godną czynność fizyka miejskiego p. Dra Buszka i lekarza ordynującego w lazarecie cholerycznym p. Dra A. Filmowskiego, wreszcie bardzo liczną i najczęściej utrudnioną pomoc naszej ogniowej straży miejskiej i Tow. ratunkowego przy transportowaniu chorych do lazaretu.

Wzorem wszechstronnej a sumiennej czujności i troskliwości naszych Władz sanitarnych, dbających o dobro epidemii nawiedzonych, obowiązkiem każdego zosobna jest o każdym wypadku zapadnięcia na chorobę natury epidemicznej, czy to w jego własnej rodzinie, lub u sąsiadów wynikłej, bezzwłocznie o zaszłym wypadku uwiadomić kompetentną władzę sanitarną i z całym zaufaniem wzywać pomocy lekarza lub opieki szpitala.

W ten jedynie sposób przy pomocy Boskiej i zjednoczonych siłach powiedzie się niejedno zagrożone życie uratować, i co najważniejsze, przeciw rozszerzeniu się chorób epidemicznych w naszym mieście jak i całym kraju skutecznie wystąpić.

Podczas gruntownej restauracyi oddziału medycznego szpitala Bonifratrów byli chorzy tegoż oddziału przez 6 miesięcy umieszczeni w celach zakonników, a ponowne otwarcie właściwego oddziału nastąpi z końcem stycznia bieżącego roku.

W bieżącym roku ma być założony stały oddział chirurgiczny z odpowiednią salą operacyjną i ogrodem dla chorych. Dotychczasowe nieodpowiednio położone obok szpitala zabudowania gospodarskie mają być w odpowiedniejsze miejsce przeniesione i dobudowaną zostaje nowa trupiarnia i aparat dezynfekcyjny, a tak klasztor jak i szpital zamiast butwiejącego drewnianego dachu, mają otrzymać pokrycie dachówkowe.

We wszystkich dotychczasowych działaniach i przedsięwzięciach naszych byliśmy i jesteśmy wspierani nieprzerwanymi radami i pomocą ze strony prowincyała naszego zakonu. Nie zbywa nam też na szczerych chęciach i poświęceniu się dla dobra naszych chorych i szukających u nas pomocy ubogich, ani tem mniej w dążeniu do przyswojenia i zastosowaniu nowoczesnych środków leczniczych, o ile siły nasze na to wystarczyć mogą.

Gdy Konwent Bonifratrów w Krakowie nie posiada dostatecznych środków materyalnych do przyswojenia kosztownych a jednak dla Konwentu i szpitala niezbędnych adaptacyi, nie pozostaje nam inna droga, jak z ufnością w Opatrzność Bożą w ciężkiej potrzebie ratunek i pomoc szukać we wszystkich szlachetnych przyjaciółach zasad humanitarności, prosząc o wsparcie dla tej obecnie najstarszej i nie mniej pożytecznej dla miasta i okolic instytucyi dobroczynnej.

W końcu przedłożywszy roczne sprawozdanie naszego szpitala za rok 1894 i poruszając takowe względem Szanownej Publiczności — czujemy się w przyjemnym obowiązku wszystkim Dobrodziejom i Przyjaciołom naszego zakładu za ich skuteczną pomoc wyrazić naszą gorącą wdzięczność. W szczególności zaś Szanownej Dyrekcyi Kasy Oszczędności miasta Krakowa i Szanownym Redakcyom tutejszych dzienników, którzy zakład nasz wspierając moralnie, zwracali nań uwagę tych, którym pomoc nasza była dobrodziejstwem.

Oby dobry Bóg każdy choćby najmniejszy dar lub wsparcie stokrotnie nagrodził i oby zakładówi naszemu z pomocą Bożą i szlachetnych przyjaciół ludzkości powiodło się pozyskać coraz większą i szerszą działalność, która niezawodnie rozszerzy się i wzrośnie wówczas, gdy synowie tej ziemi, idąc za głosem powołania, coraz więcej zgłaszają się będą do naszego zakonu, którzy wśród żywota pobożnego, z miłością ku chorym i cierpiącym niedostatek, wierni temu powołaniu, poświęcać się będą, aby dzieło chrześcijańskiej miłości bliźniego w zjednoczeniu z nami krzewić i pielęgnować we własnej ojczyźnie.

Fr. Lätus Bernatek,

Przeor, Przełożony szpitala,
Magister Pharmaciae.

wszystkich niżej poszczególnionych w 15 Szpitalach Braci Miłosierdzia austriacko-czeskiej prowincyi zakonnej, w roku 1894 przyjętych leczonych, pielęgowanych chorych.

*) Podczas cholery powiększony.

Wiedeń, 1 Stycznia 1895 r.

Prowincyał i wizytator, kawaler orderu Franciszka Józefa, właściciel złotego krzyża zasługi, odznaki wojennej i właściciel orderu pruskiego z koroną.

WYKAZ POTRAW

w Szpitalu Braci Miłosierdzia w Krakowie.

Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota	Niedziela
W południe:						
Rosół z gry- sikiem Sztuka mięsa ze sosem i garniturą Legumina	Rosół z płat- teczkami Sztuka mięsa z jarzyną Potrawka	Rosół z per- łówką Sztuka mięsa z sosem gro- chowym Legumina	Rosół z klu- seczkami Sztuka mięsa z jarzyną Pieczeń z kompotem	Rosół z tar- tem ciastem Sztuka mięsa ze sosem i garniturą Legumina	Rosół z ryżem Sztuka mięsa ze sosem i garniturą Jęczmienna kasza ze słoni- ną	Rosół z ma- karonem Sztuka mięsa ze sosem i garniturą Pieczeń z kompotem
Po południu:						
Rosół z bułką Jaglana kasza z cukrem i piernikiem	Rosół z ka- pankiem Ryż z cukrem i cynamo- nem Śliwki	Barszcz Polenta z ma- słem i cebulką lub cukrem i piernikiem	Rosół z kaszą częstochow- ską Jaglana kasza z cukrem i piernikiem Śliwki	Barszcz Grysik z cu- krem i cy- namonem	Rosół ze sago Pure ziemnia- czane	Rosół z płat- teczkami Ryż z cukrem i cynamo- nem Śliwki

Do śniadania ogólnie **Kawa**. — **Mleko**, **Herbata**, **Czarna kawa**, **Wino**, **Piwo**, **Koniak**, **Jaja** na mięko,
Chleb lub **bułki** według ordynacyi lekarskiej.

Spis potraw

w Szpitalu Braci Miłosierdzia w Krakowie.

Pieczenie	Potrawki	Garnitury	Sosy	Leguminy	Jarzyny	Kompoty
Cielęcina Połędwica Kotlety Zajac Wołowa pie- czeń	Z cielęciny „ wątroby „ nerek „ flaków „ płuczek „ baraniny „ zająca „ nóżek cie- lęcych	Ziemniaki Jęczmienna kasza Kluseczki Kluski Perłówka Polenta Makaron Makarony Ryż „ ze szynką Knedle zie- mniaczane	Pomidorowy Koprowy Ogórkowy Pietruszko- wy Czosnkowy Cebulowy Szczypiórko- wy Bobbkowy Cytrynowy Ziemniako- wy Mózgowy Grzybkowy Kaparkowy	Buchtelki Strudel Placki wszel- kiego gatun- ku Bułkowy szmarn Cesarski szmarn Drożdżowe knedle na- dziewane powidłem, masłem i makiem Makaron z cukrem i makiem Kluseczki z sosem powidło- wym z cu- krem i ma- kiem Ryż z rodzyn- kami Płateczki ze szynką Pirogi leniwe „ z po- widłem za- wijane	Kapusta pol- ska Kapusta wło- ska Marchew Kalafior Kalerepa	Śliwki Jabłka Gruszki

Dr Antoni Filimowski,
ordynaryusz szpitala.

Fr. Lätus Bernatek,
Przeor.

